

KLEDING IN OPENBARING

‘Kleding’ in de Openbaring van Johannes

Adriaan Soeting

Aldelijk aan het begin van het eerste hoofdstuk van het boek Openbaring wordt Christus getekend in zijn heerlijkheid. Johannes is op Patmos, en hij raakt daar in vervoe-ring des geestes, op de Dag des Heren¹. Johannes hoort de klank van een trompet achter zich, hij draait zich om en ziet dan te midden van zeven gou-den kandelaren ‘iemand als eens mensen zoon’, - de NBV vertaalt prozaïscher ‘iemand die eruitzag als een mens’. In de grondtekst staat ‘de zoon van een mens’, of ‘menszoon’. En dat kán inderdaad een oosterse omschrijving zijn van ‘mens’, of ‘man’. Hier is echter meer aan de hand. De eerste hoorders van het boek Openbaring – het boek is allereerst voorgelezen, de voorlezer wordt zelfs zalig geprezen – hebben ongetwijfeld onmiddellijk aan het boek van de profeet Daniël gedacht. Daarin is sprake van een gestalte die zou komen op de wolken des hemels, Daniël 7:13. Op die tekst werd al gezinspeeld in Openbaring 1:7, ‘Zie, Hij komt op de wolken’. Wie Daniël ook voor ogen gehad hebben, de vol-gelingen van Jezus zagen Daniëls woorden als profetie aangaande de Messias. De Mensenzoon van Daniël begeeft zich naar Hem die op een troon geze-ten is en die omschreven wordt als ‘oud van dagen’, een ‘hoogbejaarde’, - een uitdrukking die waar-schijnlijk ‘de Eeuwige’ of ‘de Eeuwige Blijvende’ bete-kent. Degene die op de troon gezeten is, is God Zelf. Zijn hoofdhaar, zegt Daniël, is ‘wit als wol’. De gestalte nu die Johannes achter zich tussen de kan-delaren ontwaart heeft ook haren ‘wit als wol’. Wat door Daniël van God gezegd werd, betreft Johannes op Christus. Christus, gekruisigd als een slaaf, geslacht als een lam, wordt hier verkondigd als degene die verheven is tot goddelijke waardigheid. Daarvan getuigt ook de beschrijving van de kleding van Christus.

Christus’ kleding

De Heer was gekleed, zo vertelt Johannes, in een podèrès, dat is een tot de voeten (podès) afhankelijk gewaad. Nu werd zo’n podèrès volgens Ezechiël 9:4, althans volgens de Griekse tekst, ook door schrijvers gedragen, maar vooral toch door de hogepriester in Israël. In de Septuagint, de Griekse tekst van het Eerste Testament, wordt het opperkleed van de hogepriester omschreven als een podèrès, bijvoor-

beeld in Exodus 28:4, 31 en 29:5. Er zijn geleerden die het priesterlijk karakter van het gewaad van Christus ontkennen, het lange gewaad zou hier slechts bedoeld zijn als een Oosters teken van waardigheid. Johannes wijst echter gelijktijd op de gordel die Christus niet om zijn heupen, maar rond zijn borst droeg². Dat is andermaal een zinspeling op het hogepriesterlijke gewaad. Josefus vertelt in zijn Joodse Oudheden dat de gordel van de hoge-priester ‘vier vingers breed’ was en vlak onder de oksels werd toegesnoerd.

Volgens Exodus 28:4 en 29:5 was de gordel van de hogepriester met goud versierd, de gordel van Christus was volgens Johannes geheel van goud, als die van koningen. Het gewaad van de Mensenzoon verkondigt dus het priester- en koningschap van Christus.

Witte gewaden

Na het visioen van de verheven Christus richtte Johannes zich met bijzondere boodschappen tot zijn ‘zeven’ gemeenten in de Romeinse provincie Asia. De gemeente in Sardes werd gelaakt, vanwege haar ‘doodsheid’ (Op. 3:1-6). Maar gelukkig, zo merkt Johannes op, waren daar nog leden die hun kleren niet hadden bezoedeld. Die zullen bekleed worden met ‘witte gewaden’. Dat moeten wij lezen als een belofte van hemelse zaligheid, want die ‘witte kle-ren’ zijn de gewaden der zaligen. De leden van de gemeente te Laodicea (Op. 3:14-22) wordt aanbevolen ‘witte kleren’ te kopen. Daarbij moet bedacht worden dat Laodicea een centrum was van geldhandel en textielindustrie. Bij die laatste speelde de fabri-cage van zwarte stoffen een grote rol. Johannes raadde hun ‘witte kleren’ te kopen, om de schande van hun naaktheid te bedekken.

Kleding als beeld

Kleding als aanduiding voor een toekomstig bestaan was destijds niet ongewoon. In vrome Joodse boeken uit de dagen van het begin van onze jaartelling en van de tijd daarvoor wordt veelvuldig het beeld gebruikt van ‘kleding der heerlijkheid’, die de heiligen eenmaal dragen zullen. Paulus riep de mensen op, om ‘Christus aan te doen’, om zich ‘met Hem te bekleden’ (Rom. 13:14). Hij doelde daarmee op de doop: ‘U allen immers, die in Christus gedoopt bent,

Het boek Openbaring behelst een uitermate beel-dend verhaal. Het bestaat uit een opeenstapeling van scènes, zodat het te vergelij-ken is met het script van een film. Alle elementen ervan staan in dienst van de boodschap van het boek, ja vormen zelf een boodschap. Dat is ook het geval met de kleding die de hoofdrolspe-lers dragen.

Dr. A.G. Soeting is emeritus predikant en medewerker van Interpretatie.

¹ Daarmee is m.i. niet de zondag bedoeld; zie het artikel ‘De dag des Heren’- een ‘zondag?’ in Interpretatie, september 1999, blz. 7-8.

² De NBV vertaalt hier terecht borst, in het enkelvoud. In het Grieks wordt het woord voor borst, tepel, ook als het over mannen gaat, soms, zoals hier in Op. 1:13, in het meervoud gebruikt.

hebt u met Christus bekleed.' (Gal. 3:27). En in een andere brief: 'Als wij maar bekleed, en niet naakt zullen bevonden worden' (2 Kor. 5:3).

Johannes heeft het echter heel specifiek over witte gewaden en dat beeld komt elders niet zo vaak voor. 'Wit' heeft verschillende aspecten. Het is de kleur

Foto: Anton Sinke

van de overwinning. Johannes tekent de triomfende Christus als een ruiter op een wit paard, gevolgd door de hemelse heerscharen die allen gezezen zijn op witte paarden en gekleed zijn 'in smetteloos wit lijnwaad' (Op. 19:11-14). Wit is ook de kleur van de reinheid, van de feestelijkheid. 'Laat uw kleren altijd wit zijn', staat in Prediker 9:8, ga altijd feestelijk gekleed!

Bij de witte kleren van Johannes is echter meer aan de hand. Dat blijkt uit de beschrijving van zijn visioen van de 'schare die niemand tellen kan, uit alle natiën, stammen, volken en talen' (Op. 7:9-17). Zij staan voor Gods troon 'gehuld in witte gewaden'. Toen Johannes aan een van de hemelingen vroeg wie toch die mensen in witte gewaden waren, kreeg hij ten antwoord: 'Dat zijn degenen die komen uit de grote verdrukking. Zij hebben hun kleren wit gewassen in het bloed van het Lam'. In dat antwoord trillen woorden mee uit de Schriften, die zijn toehoorders kenden. Woorden uit het boek der Psalmen: 'Ontzondig mij met hysop, dan ben ik rein; was mij, dan ben ik witter dan sneeuw' (Ps. 51:9). 'Ontzondigen met hysop' had met bloed te maken. Hysop is een plant die als kwast werd gebruikt. Met Pasen werd met een bundel hysop bloed van het

offerlam gestreken aan de deurposten, ter nagedachtenis van de Uittocht uit Egypte (Ex. 12:7.13.22).

Johannes brengt de beide delen van het psalmvers samen en betreft het dan op het offer van Christus.

Stellig hebben de eerste hoorders bij het beeld van de kleren die in het bloed van het Lam wit gewassen worden, ook gedacht aan woorden van de profeet Jesaja: 'Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol' (Jes. 1:18). Deze tekst vormt met Psalm 51 de achtergrond van Johannes' woorden over de witte gewaden, stralend en blinkend wit gewassen door het offer van de Heer. Een dergelijk gewaad wordt als gave van God gegeven aan 'de zielen die geslacht waren' (Op. 6:9-11), de martelaren van de vervolging na de brand te Rome (64 n. Chr.) allereerst. 'Wit' is een eschatologische kleur en de 'witte gewaden' zijn uitdrukking voor de goddelijke gave van de hemelse heerlijkheid.

Aan het slot van het boek staat nog een zaligspreking in verband met kleren: 'Zalig zij die hun kleren wassen' (Op. 22:14). Stellig is hier bedoeld: wassen in het bloed van het Lam, als in Openbaring 7:14.

De schande der naaktheid

Tegenover de heiligen in witte gewaden staan zij die naakt bevonden worden. Dat zijn zij die in het laatste oordeel veroordeeld zullen worden. Boven werd de vermanende boodschap aan de gemeente te Laodicea al vermeld. 'Naakt' is hier een heel negatief beeld. Joden hadden een afkeer van naaktheid, in tegenstelling tot de Grieken, die het naakte lichaam in de kunst verheerlijkten en die naakt sport beoefenden, in *gymnasia* (van *gymnos*, naakt). In 2 Maccabeeën wordt afschuw uitgesproken over de priester Jason, die een gymnasium liet bouwen in Jeruzalem. Mogelijk speelde in het vermaan, gericht tot de gemeente in Laodicea, een verwijt mee vanwege hun interesse voor sportbeoefening. De afkeer van naaktheid is zeker mede gebaseerd op een gebod in de Thora, Exodus 20:26.

Johannes komt in zijn boek op een merkwaardige manier nog eens terug op die naaktheid. Hij schildert eerst zijn visioen van de dramatische strijd die zich zal voordoen aan het einde der dagen, wanneer de koningen der aarde zich verzamelen voor een laatste strijd tegen God en het Lam. Dan onderbreekt hij plotseling de vertelling en zonder enige overgang vernemen de toehoorders woorden van de Heer: 'Zie! Ik kom als een dief. Zalig hij die zijn kleren bewaart. Die zal niet naakt gaan en zijn schaamte wordt niet gezien' (Op. 16:15). Men heeft wel gemeend, dat deze woorden ten onrechte in het hoofdstuk Openbaring 16 staan. Ze passen immers beter in Openbaring 3:3. Ik meen echter dat Johannes hier bewust een retorisch middel toepast om bij de hoorders een schokeffect te bewerkstelligen door de abrupte onderbreking van het visioen.

Interpretatie

Tijdschrift voor
bijbelse theologie

De bijbel is het hart van ons tijdschrift. Wij bieden ruimte voor verschillende visies op deze bijzondere verzameling teksten. Daarbij richt de redactie zich op het zorgvuldig omgaan met de bronnen en verantwoord te werk gaan. Ook worden ontwikkelingen en discussies waarin de bijbel een rol speelt op de voet gevolgd.

Redactie

De opzet is breed. Er ligt niet één gezamenlijke leeswijze aan ten grondslag. Wel is er de gedeelde overtuiging dat de bijbelteksten in deze tijd iets te zeggen hebben. Vanaf het begin, ruim vijftien jaar geleden, hebben we voortdurend geprobeerd op deze wijze de bestaande grenzen van kerkelijke kaders en theologische hokjes te doorbreken. De redactie is ook zo breed mogelijk samengesteld. Mensen uit diverse tradities werken intensief samen.

Doelgroep

We willen iedereen bereiken, die werkt en leeft met deze teksten en zoekt naar verdieping. Iedereen, dus niet alleen academisch geschoolden. Om die reden proberen we de bijdragen zo toegankelijk mogelijk te maken. Omdat we rekening houden met de leesroosters is ons materiaal ook regelmatig bruikbaar bij het voorbereiden van erediensten.

Vormgeving

Regelmatig verschijnen er themanummers waarin dieper op actuele kwesties wordt ingegaan. Daarnaast kent het blad enkele vaste rubrieken die de praktische waarde verhogen: berichten over conferenties en tentoonstellingen, boekbesprekingen en signalering van recent verschenen uitgaven en een kroniek. Door de aantrekkelijke vormgeving nodigt Interpretatie uit tot lezen. De illustraties in Interpretatie leveren een zelfstandige bijdrage.

Thematisch register

Abrahamitische godsdiensten2007-2/4
Strijd en afgunst2007-6/12

Afgunst2007-6

Angst2003-5

Archeologie

Prisma van Sanherib2007-3/11

Asielzoekers, zie Migranten

Assepoester2005-7/11

Beeldende kunst

-vroegchristelijk

Kerst in vroegchristelijke kerkbouw2007-8/28

-middeleeuws tot modern

Bernwardzuil te Hildesheim2007-7/25

Doop van Jezus2003-6/10

Engelen bij Rembrandt2006-4/8

Gebed in de schilderkunst2006-3/22

Kerkarchitectuur2004-4/37

Rembrandt en de bijbel2006-1/21; 2006-2/30

2006-3/16 .2006-4;2006-5/15

2006-6/24; 2006-7/21; 2006-8/18

2007-1/15

Sexuality of Christ (Steinberg)2007-8/14

-hedendaags

Pinksteren, kunstroute2007-3/18

Sacrament en kunst2004-5/15

Begin

In den beginne2004-8/4

Betlehem2006-8

en Nazaret2006-8/4

Bibliodrama2003-7/23

Bidden2005-1/22

Christologie

Zoon van God2004-4/24

Demonen

in het NT2006-7/18

Engelen2003-8/12; 2007-3
'Engel' als bijbels begrip2005-5/31
Fenomenologie2007-3/4

Eschatologie2005-3

Film

Jezus als personage2004-5/27

Last Temptation of Christ (Scorsese)2004-2/13

Passion of the Christ (Gibson)2004-5/25

Pilatus in films2006-3/24

Frankrijk

Protestantisme2004-2/25

Spirituele plaatsen2004-2/23

Theologie van Guillebaud2004-3/28

Geboorteverhalen2005-8;2007-8

In Bijbel en Umwelt2007-8/7

Van heiligen2005-8/7

Maagdelijke geboorte2005-8/16

God

Godsnaam2004-6/8

Herder2003-8/10

Liefde en toorn2006-4/20

Heiligheid2007-4

...en media2007-4/18

Register 2003-2008

september 2008

...en kunst2007-4/22

Heliand2005-6/28; 2007-1/16

Hermeneutiek

OT en NT in de Biblia Pauperum2004-2/10

Intercultureel Bijbellezen.....2003-2/4;
2004-4/21; 2005-1

Bijbelvertaling en2004-3/25

Psalmen2005-1/4; 2005-1/21

Vergeldingsteksten2007-7/15

Jodendom-Christendom

zie: Kerk en Israël

Judaïca

Binding van Isaäk volgens Benno Jacob ...2003-7/9

Maagdelijke geboorte in jodendom2005-8/16

Maimonides, arts en rabbijn2006-7/14

Mozes Chaim Luzzatto (Ramchal)2007-7/18

Spreektaal van Jezus.....2007-2/17

Yavneh-academie en Matteüs2003-1/21

Judas' dood.....2003-7/26; 2004-1/27

Kerk en Israël

Antijudaïsme en/in NT2006-6/28

Beeld van joden in de vroege kerk2006-5/16

Israël in het kerklied2006-5/20

Israëltheologie, Marquardt2004-5/30

Joden en christenen.....2003-4/29; 2004-2/17;
2004-4/34

Messiasverwachting bij joden en chr.....2005-4/6

OJEC 1981-20062007-1/20

Seder en Avondmaal.....2007-2/19

Substitutie-denken.....2005-2/22

Theologie en land Israël2005-1/29

Kerk en kunst.....2003-1/9; 2003-5/25

Kerst

Augustinus, kerstpreken.....2007-8/10

Datum2005-8/4

Kinderbijbels

Genesis 22 in2003-7/5

Koptisch christendom

Zwarte Mozes.....2007-7/11

Kwaad

Oorsprong van het2005-4/17; 2005-5/23

Landschap, bijbels

Berg en dal2007-5

Leermeesters2006-6

Leesroosters.....2003-2/7

Literair bijbellezen2005-2/27

De Bijbel Literair.....2004-1

Literatuur

Paul Auster, Opstanding in Moon Palace 2004-8/20

Dan Brown, Da Vinci Code2006-4/17

Paolo Coelho, De Vijfde Berg.....2006-5/12

J.M. Coetzee, Waiting for the Barbarians.2004-3/14

J.M. Coetzee, Life and Times of Michael K. 2004-3/17

Dostojewski (Jezus bij ...)2004-8/18

Genesis 22 in de poëzie2003-7/15; 2003-7/19

Ida Gerhardt, A en2006-6/7

Ida Gerhardt, De Hovenier.....2006-4/12

M. Houellebecq, Possibilité d'une île2007-5/26

Guus Kuijer, Izebel van Tyrus2003-2/26

Hubert Lampo, De Belofte aan Rachel2003-2/26

Erich Loest, Nikolaikirche2004-4/39

Geert Mak, In Europa2004-7/22

Vonne van der Meer, Eilandtrilogie2005-1/15

M. Nijhoff.....2005-7/22

M. Nijhoff (Christusmotieven).....2003-4/15

M. Nijhoff, Ster van Bethlehem2006-8/14

Philip Roth, De Menselijke Smet2003-1/19

Jan Siebelink.....2003-3/14

John Updike, 7 Stanzas at Easter2007-2/22

S. Vestdijk, Nadagen van Pilatus.....2006-2/24

Vrouwen, lijden en kunst.....2004-2/7

Liturgie

Antwerps Liedboek2005-4/11

Avondmaalsformule.....2005-8/29

Avondmaal en Seder.....2007-2/19

Dienstboek PKN2004-2/4

Liefde in het kerklied2006-3/10

Liturgie en tijd.....2005-5/11

Sacrament en kunst2004-5/15

Vreemdeling in kerklied2007-7/8

Zegenen2004-3/19; 2004-8/8

Zegenen (jodendom).....2004-6/12

Magie2005-7

Maria, moeder van Jezus.....2004-7/19

als model voor mystiek2003-1/26

Maria Magdalena

in de Evangelien2003-6/4

in de Da Vinci Code2006-4/17

Messias

Messianisme2007-1/28

Messiasverwachting.....2005-4

Migranten

als plaag.....2003-2/18

in de kerk2007-7/22

Mozes' leiderschap2007-6/16

Mystiek

in Johannes2003-3/23

Maria als mystiek model2003-1/26

Naamgeving

In geloofsbewegingen.....2007-7/11

Joodse wortels in christelijke2003-2/28

Profetische...2007-8/4

Natuur en milieu

Klimaat en bijb. theologie2005-2/24

Tsunami en Bijbel2005-3/27

Nazaret

en Betlehem.....2006-8/4

Nieuwe Bijbelvertaling (NBV)

Diakonein.....2007-8/25

Eerbiedskapitalen2004-6/19

Leesgroepen.....2005-6/20

... en Naardense Bijbel2005-1/26

Namen in de NBV2005-2/7

Psalmen in de NBV2004-8/14

Vergeleken.....2005-6/24

Voorbeschouwing2003-4/26

Onze Vader, zie Mat. 6:9-13

Opstanding2005-4/26

Volgens Irenaeus en Origenes2005-4/21

Paulus

Dubbele loyaliteit2007-7/4

De mens Paulus2004-3/7

Als wonderdoener.....2003-2/12

Pilatus2006-2

Poëzie, zie: Literatuur

Santiago de Compostela.....2007-5/17

Sint Nicolaas.....2004-8/28

Spiritualiteit

De Bijbel Spiritueel.....2004-7/24; 2005-1/16

Plekken in Frankrijk2004-2/23

Titus Brandsma-Instituut2003-4/7

Theologen

-zie ook Theologisch werk

Nico Bakker2003-3/8

Ulrich Berges2003-2/15

Kune Biezeveld2003-1/14

Frans Breukelman.....2004-5/4; 2004-5/7;
2005-7/25; 2006-6/9

Hilde Burger	2005-7/21
Edgar W. Conrad.....	2005-2/11
H.-J. Hermisson	2003-1/12
Frans van Segbroek	2003-8/27
Wim Weren	2003-5/28

Theologisch werk

besproken in artikelen (méér dan recensies)		
Willem Barnard, Anno Domini.....	2005-2/30	
A.v.d. Beek, Teveel Gevraagd.....	2005-4/9	
Tjeu van de Berk, Het Numineuze	2005-5/17	
Adele Berlin, Ester	2007-1/10	
De Bijbel Literair.....	2004-1	
De Bijbel Spiritueel.....	2004-7;	2005-1/16
J.C. Guillebaud, Le Goût de l'Avenir	2004-3/28	
A.J. Heschel, The Prophets	2005-3/10	
Benno Jacob, Genesis	2003-7/9	
Wim Jansen, Levend Hart.....	2006-1/31	
S. Kierkegaard, Vrees en Beven	2003-7/12	
Eeuwout van der Linden, De appel van Adam en Eva.....	2006-5/24	
Manuel van Loggem, Een Jood uit Nazareth	2004-2/15	
Neil B. MacDonald, Karl Barth and the Strange New World within the Bible.....	2003-7/29	
Eric Ottenheim, Disputen omwille van de Hemel	2005-5/29	
Jonathan Sacks, Leven met verschil.....	2006-3/28	
E.-E. Schmitt, Evangelie volgens Pilatus	2006-2/4	
A.M. Spijkerboer, Rembrandt's engel	2006-4/10	
Piet Schelling, Bijbelse werkwoorden	2007-2/25	
Henk Vreekamp, Zwijgen bij Volle Maan	2004-2/20	

Tijd.....2005-5

Toekomst

in Lucas-Handelingen	2003-3/16
----------------------------	-----------

Verhalen vertellen

Bijbelverhalen	2003-6/23
----------------------	-----------

Vinex

Kerk en	2005-6-1/22
---------------	-------------

Vreemdeling.....2007-7

Water

Symbool in Johannes	2003-4/13
---------------------------	-----------

Wedergeboorte.....2004-2/28

Wet en geloof.....2007-2/10

Wonderen

hedendaagse	2005-7/14
--------------------	-----------

Ziekte en gezondheid.....2006-7

Ziel

...vinden en verliezen	2003-8/4
------------------------------	----------

Tekstregister

Oude Testament

Genesis

Abraham.....	2004-4/14	
1:1	2003-4/18	
1-2	2005-2/27	
1:31.....	2007-4/15	
2:17.....	2006-4/22	
4.....	2005-5/20	
6-11	2005-7/18	
12:3.....	2004-8/20	
12-22.....	2005-2/13; 2005-8/26	
16.....	2007-3/22	
21.....	2007-3/22	
22	2003-1/6;	2003-7
28:10-22	2004-4/21	
29:31-30:24.....	2003-8/8	
31.....	2004-1/18	
32:22-33.....	2004-4/8;	2007-3/17
37:7-13.....	2004-6/4	
38	2004-4/23; 2004-7/7	
39.....	2003-6/7	

Exodus

1:7.....	2003-2/18
2.....	2007-8/20
2:5.....	2005-7/29
4:18-26.....	2005-5/26
20:5-6.....	2007-6/4
20:8-12.....	2007-4/15
20:17.....	2007-6/7
24.....	2006-8/22

Numeri

...in nieuwe vertalingen	2005-1/26
6:22-27.....	2004-4/41; 2004-6/15
23-24	2004-5/13

Deuteronomium

5:21.....	2007-6/7
32:48-49	2005-8/22
34:1-5	2005-8/22

Jozua

2.....	2004-7/10
5:13-6:26.....	2006-1/25

Rechters

9:8-20	2005-6/7
11.....	2005-6/11
13.....	2005-8/10
13-16.....	2005-6/13
16.....	2005-6/16

Ruth.....2003-4/24; 2004-7/13

2.....	2003-1/17
3.....	2003-2/24
4.....	2003-3/6

Samuel

David als zanger	2006-6/13
1 Sam. 1	2004-5/10
1 Sam. 15	2006-1/28
1 Sam. 25	2007-4/28
1 Sam. 28.....	2005-7/8
2 Sam. 11	2004-7/16
2 Sam. 19:38-39	2007-8/23

Koningen

Zonen en moeders in	2007-8/17	
Elia.....	2006-5	
1 Kon. 8	2006-8/22	
1 Kon. 19	2005-2/4;	2006-5/9
1 Kon. 19:1-8.....	2006-5/7	
2 Kon. 2	2003-1/4	
2 Kon. 6-7.....	2004-6/27	
2 Kon. 13	2003-1/4	

Kronieken.....2006-8/25

Tobit.....2006-4/4

Judit.....2003-4/9; 2003-6/14 |

Ester.....2005-3/30; 2007-1
2.....2007-1/4

Psalmen.....2005-2/19

... en tijd	2005-5/7	
... in de NBV.....	2004-8/14	
... intercultureel gelezen.....	2004-1/21; 2005-1/4	
... over schepping	2003-8/24	
Psalmen voor nu	2004-3/4;	2006-4/29
Troost in Psalmen.....	2003-6/20	
Ziekte in	2006-7/7	
Individuele klaagpsalmen.....	2003-5/8	
Wraakpsalmen	2003-6/17	
2.....	2006-8/19	
8.....	2007-8/15	
10.....	2005-3/19	
20.....	2003-2/21	
22.....	2004-4/12	
23.....	2003-4/4;	2004-5/18; 2007-4/7
24.....	2004-8/24	
34.....	2007-3/11	
35.....	2007-3/11	
63:4.....	2004-4/30	
77.....	2003-6/20	
84:7.....	2007-4/8	
86.....	2003-6/20	
103.....	2004-4/11	

Spreuken.....2006-6/18

NB: De vindplaatsen worden aangegeven met jaartal en volgnummer, waaraan achter de slash het paginanummer is toegevoegd. Cursieve aanduidingen verwijzen naar een themanummer over het betreffende onderwerp.

Prediker	
Portret van ...	2007-6/24
3.....	2005-5/14
Hooglied	2006-3
3.....	2006-3/4
Sirach	
38:1-15.....	2006-7/10
Jesaja	
14:4-21.....	2004-8/11
25:6-12.....	2004-6/30
37:22-29.....	2007-3/27
65:4-5.....	2007-4/7
Jeremia	2006-1
...in NT.....	2006-1/12
... voor kinderen.....	2006-1/10
1.....	2003-5/5
2.....	2004-4/4
9:23-24.....	2006-1/18
32.....	2006-1/4
41:17.....	2007-8/23
Brief van Jeremia	2006-1/15
Ezechiël	
22:36.....	2007-4/5
28:1-10.....	2005-4/14
37.....	2005-3/4
Daniël 4.....	2003-3/4
Hosea 11:1.....	2006-3/17
Jona	2004-4/6
Haggai 2:11-14.....	2007-4/5
Zacharia	2005-2/11
Maleachi	2003-6/26
Nieuwe Testament	
Pilatus.....	2006-2
Matteüs	
Vrouwen in Matteüs.....	2004-7
Yavneh-academie en Matteüs.....	2003-1/21
1.....	2004-7/7
1-2.....	2006-8/4
2:15.....	2006-3/17
6:9-13.....	2003-3/19
6:11.....	2006-7/28
18:21-35.....	2003-1/24
Marcus	
Associaties in.....	2003-8/22
Berg en zee in.....	2007-5/13
Jacobus als naam in.....	2007-2/28
Ontzag en angst in.....	2003-5/21
1:1.....	2004-4/24
3:27.....	2007-3/25
8:26-40.....	2006-6/4
9:14-29.....	2006-7/18
11:23.....	2007-5/10
13.....	2005-3/13
15:31.....	2004-4/32
16.....	2007-6/28
16:8.....	2003-5/11
Lucas	
Toekomst in Luc-Hand.....	2003-3/16
1:47-54.....	2006-1/18
2.....	2006-8/4
2:7.....	2007-8/23
2:49.....	2004-8/7
7:1-10.....	2004-3/22
10:25-37.....	2006-4/25; 2007-4/25
10:38-42.....	2003-8/15
13:10-17.....	2004-4/33
15:11-32.....	2005-1/12
18:31-43.....	2004-4/10
24:13-35.....	2004-4/28
Johannes	
Mystagogie in.....	2003-3/23
Water in.....	2003-4/13
1-7.....	2003-4/13
3:1-21.....	2004-8/17; 2005-8/13
4:4-42.....	2003-2/4; 2005-1/10; 2005-2/15; 2005-5/4
5.....	2003-3/26
6:1-15.....	2003-2/9
9:1-41.....	2006-7/4
19:5.....	2006-6/25
20.....	2006-3/4
Handelingen	
2.....	2005-3/21
6-8.....	2004-4/15
15.....	2007-2/7
28:16-31.....	2006-5/28
Romeinen	
6:4.....	2004-4/20
15:7-13.....	2004-4/19
Korintiërs	
1 Kor. 11:2-16.....	2004-3/10
2 Kor. 5:3.....	2006-3/19
Galaten	2006-7/26; 2007-2
2.....	2007-2/7
4:1-7.....	2007-2/13
Hebreeën	
Engelen in.....	2007-3/13
10-13.....	2007-4/5
Openbaring	
... als joods boek.....	2006-4/27
Vijffragmenten uit.....	2004-3/13

Interpretatie

Interpretatie is een uitgave van
Boekencentrum Uitgevers,
Postbus 29, 2700 AA Zoetermeer
tel. 079 - 361 54 81

Vormgeving: Anton Sinke,
Nieuwerkerk a/d IJssel
Druk: BDU Barneveld

De uitleg van de uitdrukking 'Zalig die zijn kleren bewaart' kan niet met zekerheid gegeven worden. Gaat het om 'doopkleren'? Is de betekenis: die zijn kleren rein houdt en niet bezoedelt? Of, positiever: die rechtvaardige daden doet? In de lofzang ter gelegenheid van de bruiloft van het Lam en zijn bruid - dat is: de gemeente van Christus - wordt de bruidstooi van de 'bruid' beschreven: 'blinkend, smetteloos lijnwaad' (Op. 19:7v.). In een toelichting daarop legt Johannes uit: dat lijnwaad bestaat uit de goede werken der heiligen. In ieder geval is duidelijk dat in Openbaring 16:11 met de kleren de staat van het heil op het spel staat.

Purper en scharlaken

Het verheerlijkte lichaam van de gelukzaligen wordt door Johannes geduid in het beeld van hemelse feestkledij. Ook de tegenstanders worden met hun kleding gekarakteriseerd. In Openbaring 17 wordt Rome denigrerend aangeduid met de naam Babylon en als antigoddelijke macht vergeleken met een prostituee, getooid in purper en scharlaken (17:4). Ook hier zinspeelt Johannes weer op profeten, door wie purper en scharlaken telkens worden genoemd als tekenen van zondige luxe en van Gods vijandige macht. Jeremia bijvoorbeeld veroordeelde de politiek van bepaalde volken: 'die is nietigheid, blauwpurper en roodpurper is hun gewaad' (Jer. 10:9); Jeremia striemde de stad Jeruzalem: 'Nu, gij verwoeste, waarom u kleden in purper, waarom u omhangen met goud...?' (Jer. 4:30). In Op. 18:16 wordt het 'wee' uitgesproken over Rome, 'de grote stad, die gekleed was in fijn linnen, purper en scharlaken, en getooid met goud...'

Johannes bemoedigde zijn hoorders met de voorzegging dat de rijkdom en de antigoddelijke, demonische macht van Rome, dat als een godin, Roma, moest worden vereerd, in een oogwenk zullen worden weggevaagd. De volgelingen van het Lam zullen echter leven in het nieuwe Jeruzalem, tot in de eeuwen der eeuwen, in hemelse feestkledij!

Studiedag Europa: bezieling vanuit de basis

Protestants Landelijk
Dienstencentrum

Welke rol is in het opbouwen van het nieuwe Europa weggelegd voor kerkelijke groepen en gemeentes?

ICCO/Kerk in Actie en de landelijke werkgroep Gemeentecontacten in Europa organiseren een studie- en ontmoetingsdag over oecumenische contacten aan de basis tussen Oost en West.

Gemeentecontacten in verleden en heden worden kritisch tegen het licht gehouden en visies voor de toekomst worden verkend.

Op het programma staat onder andere een lezing van de historicus dr. László K. Marác over de effecten op mens en samenleving van de politieke en economische veranderingen in Midden- en Oost-Europa.

Ook is er een interview met Theo Pieter de Jong n.a.v. zijn afstudeerscriptie over wederkerigheid in gemeentecontacten.

In de middag zijn er diverse workshops met ruimte voor ontmoeting en het uitwisselen van ideeën.

Datum: 18 oktober 2008

Plaats: Protestants Landelijk Dienstencentrum

Joseph Haydnlaan 2a

Utrecht

Bel of mail voor informatie over het programma naar dr.

Heleen Zorgdrager: 030 880 17 46;

Heleen.Zorgdrager@ICCOenKerkinActie.nl